

korte mededelingen

Kanibalisme van Grote Bonte Specht

In een aflevering van 'Wild und Hund' van begin 1976 vond ik een foto van een Grote Bonte Specht die zijn flinke jongen een kaal nestjong (soort?) als voedsel aanbod. Daar ik de laatste jaren toenemende spechtschade aan houten nestkasten constateer, o.a. ook ter hoogte van het nest (dus niet alleen vergroting van het invliegkat) soms met schade aan het nest, een kapot ei bijvoorbeeld, zal ik in 1977 proberen hier nauwkeuriger gegevens over te verzamelen. Ook andere nestkastcontroleurs verzoek ik eens hierop te letten. Een enkele maal kan nestfotografie wel eens ergens goed voor zijn!

● G. P. J. Schuijl, Diedenweg 149, Wageningen.

Albino Groene Specht

Sedert december 1976 zie ik in mijn tuin en in de omgeving daarvan regelmatig een albino specht. Het is duidelijk aan de typische golvende vliegwijze en de manier waarop het dier tegen de boomstam kleeft en er omheen draait een specht, geheel gebroken wit van kleur, een soort margarinekleurtje. De vogel wordt soms geplaagd door Eksters. Het dier is zo intelligent dat het vooral in de schemering voedsel zoekt, dan zit hij in het gras. Hij is vrij schuw. De kleur is 'over-all' wit, de buik is een beetje smoezelig, wellicht door de boomstammen. Ik heb niet kunnen zien of de ogen rood zijn.

● Mevr. Eva Huysmans, Bathmenseweg 12, Harfsen (Gld.).

Vanaf 1978 jaarlijks 200 jonge Slechtvalken terug naar de natuur

Als de voortekenen niet bedriegen zullen vanaf 1978 in Amerika, jaarlijks niet minder dan tweehonderd bij mensen opgegroeide jonge Slechtvalken, in de natuur kunnen worden uitgezet. Het is het hoopvolle resultaat van jarenlang experimenteren met enkele paartjes Slechtvalken in het laboratorium van de ornithologische afdeling van de Cornell universiteit in de staat Colorado. Dr. Tom Cade, die de poging waagde geheel uitsterven van deze stootvogelsoort, die rampzalig had geleden onder het bestrijdingsmiddel DDT, te voorkomen, lijkt nu voldoende kennis te hebben vergaard om de valken met succes tot broeden aan te zetten. Hij startte zijn onderzoek met steun van het World Wildlife Fund in 1974 en slaagde er reeds de eerste twee jaar in een twintig jonge Slechtvalken te kweken. In 1976 was dat aantal toegenomen tot 62. Hij verwacht dit jaar tot een totaal van meer dan honderd in gevangenschap gekweekte jonge Slechtvalken te komen. Vanaf 1978

dus meent hij jaarlijks zelfs een tweehonderd jonge vogels te kunnen kweken en gereed te maken voor het uitzetten in de natuur. Daarbij volgt hij twee methoden: in West-Amerika worden jonge vogels geplaatst in de nesten van in het wild broedende paren en in het oosten worden zij als bij valkeniers getraind in het zelf bemachtigen van prooi. Een totaal van 55 jonge Slechtvalken is inmiddels in tien broedstations in zeven verschillende staten van Amerika, samengebracht en losgelaten. Het is begrijpelijk, dat het succes van dr. Tom Cade ook perspectieven biedt voor andere vogelsoorten, die met uitsterven bedreigd worden, zoals verschillende soorten stootvogels in Europa.

Bovenstaand persbericht ontvingen wij van het Wereld Natuur Fonds. Het gevaar van dit stukje steekt in de gretigheid, waarmee sommige personen zich er op zullen beroepen om zélf te gaan fokken. En dat geeft alleen maar ellende van inprints, die ze op geen enkele manier voor de natuur geschikt kunnen maken. Voor Nederland heeft het hele fokken 'voor de natuur' geen enkele zin. Bovendien zullen de kosten van zo'n project bijzonder hoog zijn! Achteruitgang van stootvogels blijkt gewoonlijk alléén maar een kwestie van het verdwijnen of ongeschikt worden van het biotoop. Welke stootvogelsoorten in Europa worden met uitsterven bedreigd?

De Merel en de mol

De onderaardse gangen van de mol vindt men altijd in die gebieden, waar wormen in grote hoeveelheden voorkomen. Het voedsel van de mol bestaat dan ook voor 90% uit wormen.

Door het graven van nieuwe gangen veroorzaakt de mol trillingen in de aarde. De wormen gaan hiervoor op de vlucht door naar boven te kruipen, waarbij ze met hun koppen zelfs boven de aarde uitkomen. Een hengelaar die wormen wil vangen doet niet anders; hij steekt een stok of schop in de grond, die heen en weer bewogen

wordt. De trillingen die in de aarde opgewekt worden hebben het zelfde resultaat: de wormen komen boven.

Aangezien de Merel ook grotendeels van wormen leeft ontgaat het hem niet dat door het gewroet van de mol, de wormen hem a.h.w. gepresenteerd worden. De Merel maakt daar ook dankbaar gebruik van!

● W. H. Borst, Wildernislaan 49, Apeldoorn.

Eigenlijk had ik deze toelichting moeten geven, maar ik dacht dat dit niet nodig zou zijn. Waar ik eigenlijk op wijzen wilde was de symbiose die tussen sommige dieren kan bestaan.

J.T.

Halsbandparkieten 1

Naar aanleiding van de mededelingen in 'Het Vogeljaar' 25 : 39 van R. Bolle over het voorkomen van Halsbandparkieten in Nederland kan ik berichten dat ook op de buitenplaats 'De Tempel' aan de Delftweg, even buiten Rotterdam-Overschie, Halsbandparkieten voorkomen. Er kunnen zich al vier jaar drie exemplaren handhaven. In 1976 werden door een bewoner aan de Delftweg twee jongen waargenomen. Daar er toch nooit meer dan drie stuks tegelijk worden waargenomen, mag worden aangenomen dat het tweede jong ook niet meer in leven is. De drie vogels worden regelmatig op vrij grote afstand van 'De Tempel' waargenomen, zoals aan de noordzijde van het vliegveld Zestienhoven en zoals de heer J. A. Schravessande mij meldde, op 13, 14 en 15 januari 1977 in zijn tuin aan de Rotterdamse Rijkweg in Overschie.

● C. E. Molin, Dr. Vlamingsstraat 4, Berkel Z.H.

Halsbandparkieten 2

Het artikel van de heer R. Bolle (jaargang 25 : 39) heeft mijn vrouw en mij weer wat wijzer gemaakt. Reeds enige malen hadden wij in het Beatrixpark, Amsterdam twee parkieten gezien, die daar op de grond en in de bomen rondscharrelden. Wij vroegen ons af, hoe die daar kwamen en dachten dat ze waarschijnlijk uit een voliëre ontsnapt waren. Andere wandelaars vertelden dat ze reeds enige maanden deze parkieten daar gezien hadden. Het blijkt nu overduidelijk dat we met Halsbandparkieten te doen hebben gehad.

● R. Roede, Herculesstraat 15 III, 1076-RX-Amsterdam.

Handel in kievitseieren

De handel in kievitseieren heeft in 1977 gedurende de laatste twee weken van maart een enorme vlucht genomen. Wij hebben het idee dat de laatste jaren niet zó vroeg en zo'n groot aantal kievitseieren op de markt werd aangevoerd. Wij vragen ons af of dit het laatste seizoen is geweest waarin de handel van kievitseieren in ons land werd toegestaan. Met veel genoegen lezen wij in het weekblad 'De Betuwe' van 17 maart 1977, de grote advertentie van de burgemeester van Elst, de heer Van Hóvell,

Anno 16 maart 1977, Hotel Holiday Inn te Utrecht. Is dit het volgende jaar voor eens en voor altijd afgelopen?

Foto: Jaap Taapken.

waarin hij mededeelt het eerste kievitseie niet meer in ontvangst te willen nemen. Op 10 maart werd het eerste ei gevonden te Bakhuisen (Fr.).

Minsmere

De Royal Society for the Protection of Birds gaat 'Minsmere' kopen (500 ha aan de kust van Suffolk), één van de voornaamste vogelreservaten. Dit reservaat is een belangrijk toevluchtsoord voor een onophoudelijk groeiend aantal zeldzame vogelsoorten: kiekendieven, Roerdompen, Kluten en Baardmannetjes. Het reservaat wordt jaarlijks door meer dan 10.000 vogels bezocht!

Roodmus (*Carpodacus erythrinus*) op Vlieland

Op 18 mei 1976 wandelde ik om \pm 17.00 uur van Bomenland naar het Posthuis, toen ik op de paardenwei aan de kwelderkant van de Postweg een opvallende rode vogel zag. Eerst hield ik het op een δ Kruisbek, maar dichterbij gekomen zag ik dat hij een vinkensnavel had. Gedurende een kwartier heb ik hem goed kunnen waarnemen en de volgende kenmerken vastgesteld: donkere vinkachtige vogel; iets groter als Kneu met welke hij te vergelijken was; borst, kop en stuit rood; vleugels en staart nogal donker zwartbruin; poten en snavel ook donker.

Ik heb hem dicht kunnen naderen, één keer tot op \pm 8 meter toen hij in gezelschap van vijf Kneutjes op het wegdek van de Postweg foerageerde. De vogel was erg beweeglijk en bij de minste verontrusting vloog hij op om dan direct met de Kneutjes op hek, paal of struik te dalen. Geluid heb ik niet gehoord of het moet zo kneutjesachtig zijn geweest dat het mij daardoor niet is opgevallen.

In het Posthuis heb ik direct de Vogelgids nagekeken, waarbij ik vaststelde dat alles klopte met de beschrijving van de Roodmus. Na het eten ben ik in gezelschap van het echtpaar Keuker, eveneens gasten van het Posthuis, weer gaan kijken, waarbij de heer Keuker de Roodmus ontdekte, waarna wij alle drie voor 100% zeker vaststelden dat het om een Roodmus ging. Na ongeveer 20 minuten werd het groepje Kneutjes, waar de Roodmus tussen zat, opgejaagd door een groep voorbijgangers op de Postweg, waarna de vogels wegvlogen. Hierna hebben wij de Roodmus niet meer gezien.

Van drs. G. de Roos, inwoner van Vlieland, vernam ik de volgende dag dat in het najaar 1975 op de vinkenbaan op Vlieland een Roodmus ♀ is gevangen.

- Joh. Moerkerk, Golfweg 1, Noordwijk aan Zee.
(Door CNA bevestigde waarneming.)

Onbekend gedrag van Steenuil?

Wat betreft de zeer interessante waarneming en het fijne tekeningetje van Herman Cleine (jrg. 24 : 326) zou ik willen verwijzen naar het (helaas vrij schaarse) standaardwerk 'De Nederlandsche Vogels' van dr. C. Eykman c.s. (1941), tweede deel, pagina 392, waarin geschreven wordt: 'Deze kleine uil laat zich meer dan de andere ook overdag zien, strekt zich behagelijk uit in de volle zon en laat zich na een langdurige droogteperiode met uitgestrekte vleugels gaarne nat regenen (Van der Meer)'. Het vermoeden dat het beschreven gedrag van het Steenuiltje misschien samenhangt met de gestage motregen op dat moment, waarbij de vogel een bad nam, zou hiermee wel eens kunnen worden bevestigd.

- H. C. J. de Boer, Kwikstaartweg 23, Paterswolde.

Nogmaals onbekend gedrag van de Steenuil

Het viel mij op koude controledagen nogal eens te beurt een doezelende Steenuil in een van de door ons geplaatste broedpijpen in de gemeente Driebergen te verrassen. De uiltjes trof ik, heel verrassend, al een maand of twee na het ophangen in de kasten aan. Van de vier kasten op het zelfde terrein bleef één kast, met de opening naar het westen, echter tot nu toe onaangeroerd. Op regenachtige dagen bleken de uiltjes echter bijna nooit in de kasten aanwezig te zijn, maar zaten daarentegen boven de kast in de regen te slapen.

Toen ik expres op een regenachtige dag ging kijken of dit weer het geval zou zijn trof ik de uilen helemaal niet aan. De dag daarop, weer een regenachtige dag, zaten de uiltjes weer in de regen boven de kasten. De dag daarop was het droog en de uiltjes zaten in de kast.

Toen ben ik er op gaan letten en het bleek dat als de uiltjes aanwezig waren ze op regenachtige dagen in de boom zaten en op droge dagen in de kast.

De vreemde houding, beschreven in Het Vogeljaar van januari door Herman Cleine, nam ik ook verscheidene malen waar als de zon scheen, dus een regenbad lijkt mij onwaarschijnlijk. Het kan echter toch wel met het toilet te maken hebben, het koesteren in de zon en het spoelen in de regen. De uil zat dan op de nok van de nestkast en draaide rond op de zelfde manier.

Ook als de uil tegen tien uur 's avonds van de jacht terugkwam en het regende zette de uil de rust tot zeker twaalf uur in de nacht voort, in de bomen. Of hij later in de kast is gaan slapen weet ik niet omdat het om twaalf uur niet meer mogelijk was het dier waar te nemen zonder het te verontrusten. Een andere avond gebeurde het zelfde.

5 januari was het een droge nacht en toen de uil omstreeks 11 uur terugkeerde naar de kast, echter een andere dan de dagen daarvoor, sliep de uil in de kast met een luid snuiven en klagelijk wiiiieeuw-geroep. Kan iemand dit vreemde gedrag verklaren? Het leek erop dat de uilen bij regen buiten de kast sliepen en bij droog weer in de kast. Temperatuurverschillen waren nauwelijks aanwezig, constant rond de 4 graden.

- Roofvogelwerkgroep „de Wetering”, Maarten Smit, 't Oostrom 4, Driebergen.

Steenuiltjes

Naar aanleiding van de korte mededeling van dr. Van Nie en de vragen van de heren Schepers en Cleine graag het volgende:

Al meerdere malen heb ik geconstateerd, dat Steenuilen hun jongen met regenwormen voerden en zelf ook consumeerden. Dat geschiedde meestal in vochtige poldergebieden en vooral in kille, natte tijden als het aanbod van regenwormen groot en van insecten en muizen gering was. Ook Toren-

valken wilden dan wel eens een regenworm snappen.

Te verplegen Steenuilen en soms ook jonge Rans- en Bosuilen en Torenvalken heb ik wel eens af en toe een regenworm als versnapering gegeven.

In antwoord op één der vragen van de heer Schepers deel ik nog mee, dat Steenuilen en ook Dwergooruilen altijd kleine prooien (insekten e.d.) nèt als papegaaien en parkieten 'uit het vuistje' eten, waarbij ze de pientere oogjes sluiten (wellicht ter bescherming voor beten of steken) en die prooi soms vrij langdurig met snavel en snorharen van alle kanten betasten.

Steenuilen zijn zeer vindingrijk in het zoeken naar voedsel. In de boomgaard van mijn vroegere dorpsgenoot B. Helmigh zochten ze hun prooi o.a. onder stapeltjes snoeihout, een omgekeerde op blokken liggende mestpraam, het melkbussenrek en kropen ze ook door het kapotte luchtrooster onder de vloer van de oude boerderij. Ook zag ik ze vaak in de kap van de hooibergen bij een stapel oude planken achter de paardenstal rond-scharrelen.

Het zo prachtig door de heer Cleine getekende Steenuiltje nam inderdaad een regenbad. Dat doen ze graag bij lauwig warm weer en fijne motregen. Ze baden ook graag onder een lekke dakgoot, een druipend afdakje en zelfs in dauw- of regennat gras. Ik heb ze vaak bij mijn vriend onder het afdak van het melkschuurtje in het vallende water zien baden. Het zijn grappige en intelligente dondersteentjes, die handig van de nood een deugd maken en die door hun afwisselende manier van lopen (nù eens diep voorovergebogen en dan weer op hoge poten, potsierlijk rechtop) in het schemer wel wat aan drukdoende kabouterijtjes doen denken...

● A. A. H. Klees, Fibigerstraat 3-huis, Amsterdam-Watergraafsmeer.

Merelgevechten

Naar aanleiding van het stukje 'Vreemd merelgevecht' onder 'korte mededelingen' in Het Vogeljaar 24:325 herinner ik mij een waarneming van een zeer slecht vliegende merelman in de maand december 1969 op Texel. Wanneer de Merel neerstreek tolde hij op zijn borst rond en maakte de indruk 'gestoord' te zijn.

Kort nadien kreeg ik de Merel opnieuw in het oog maar nu ineengedoken met een andere Merel op zijn rug staand die bezeten op de reeds geheel kale schedel inhakte. Hier was duidelijk geen sprake van ruzie of rivaliteit. Om welke reden de gezonde Merel het slachtoffer, welke ik overigens uit zijn lijden verlostte, probeerde af te maken dan wel te verslaan is niet duidelijk. Een feit is dat er, zoals b.v. bij rivaliteitsgedrag vaak gebruikelijk is, geen signaal gegeven kon worden tot afremming of beëindiging van dit om duistere redenen ontstane eenzijdige gevecht. Dat het een en ander er op gericht

zou zijn een stervende of verzwakte soortgenoot op te ruimen lijkt me te ingewikkeld. Wel is dit opruimen en wellicht in selectieve zin, een *gevolg* van het gedrag van de gezonde Merel. Maar dat is iets anders.

Een veehouder vertelde eens, na gewaarschuwd te zijn dat er een van zijn koeien in het prikkeldraad verward zat, zij doodgestompt had kunnen worden door haar soortgenoten.

Een andere waarneming van mij betreft een in stilte van een oever wegzwemmende groep Wilde Eenden nadat een van de eenden zich in een stenige oever had vast 'geploeterd'. Pas na het met moeite bevrijden van de eend keerde de groep terug. Er is overigens een waarneming bekend van Roeken die een vastzittende soortgenoot voerden.

De bovengenoemde waarnemingen zijn overigens noch wat de situatie aangaat en noch wat het gedrag hierin van de vogels betreft, aan elkaar gelijk. Voor ons nog ingewikkelder maar mogelijk kan een etholoog een tip van de sluijer oplichten.

● A. J. W. Tamis, Wetering 75, Bergen N.H.

Agressief gedrag van de Kauw

Tijdens zeetrekwaarnemingen in Katwijk, op 24 oktober 1976, zag ik het volgende op korte afstand gebeuren.

Tegen 10.30 uur kwam uit zee een schijnbaar uitgeputte Koperwiek vliegen. Laag over het strand scherend, naderde hij een duinenrij en landde. Op een paaltje aan de voet van de duinen zat echter een Kauw, die boven op de Koperwiek dook. De Koperwiek slaagde er in weg te vliegen maar werd door de Kauw op korte afstand furieus achtervolgd. Na een wilde vlucht plofte de Koperwiek in een helmpol, vlak naast een duinpad. De Kauw ging op enkele meters afstand op een paaltje zitten en alarmeerde, waarschijnlijk om soortgenoten te lokken. Wandelaars joegen de Kauw echter onbewust weg zodat de afloop een vraag bleef. Bij controle bleek de Koperwiek een eerstejaars vogel te zijn, zonder enige vetreserve. Gezien het gedrag van de Kauw, lijkt het me niet onmogelijk dat hij de Koperwiek gepredeerd zou hebben als de wandelaars niet tussenbeide waren gekomen.

● G. J. Gerritsen, Bilderdijkstraat 54, Zwolle.

Koninklijke onderscheiding voor G. A. van Nie

Als erkenning voor het vele en belangrijke werk dat de voorzitter van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen', de heer G. A. van Nie, in het belang van de stootvogelbescherming en valkerij heeft verricht is hem op 30 april j.l. door H. M. de Koningin de onderscheiding verleend van Ridder in de Orde van Oranje Nassau. De versierselen, behorende bij de Koninklijke onderscheiding, werden hem door de burgemeester van de gemeente Hoogeloon overhandigd. Onze hartelijke felicitaties aan de heer Van Nie!

Grauwe Gans sluit zich aan bij tamme ganzen

Op 4 maart 1976 fietste ik bij Ransdorp (Waterland). Toen ik een hoog bruggetje overging, zag ik plotseling een Grauwe Gans op enkele meters afstand voor me op de weg staan. De gans vloog onmiddellijk op, vloog enige rondjes in de lucht en landde tot slot in een stukje wei niet ver van me af. Hij toonde (voor een gans) niet veel schuwheid maar hij hield me wel steeds in de gaten. Dichtbij hem stonden in de wei enkele tamme ganzen.

De volgende dag was ik weer op de zelfde plaats en zag nu dat de Grauwe Gans zich bij het troepje tamme ganzen had aangesloten; wel was er enige afstand te constateren tussen het groepje tamme en de Grauwe Gans.

Op 13 maart 1976 kwam ik opnieuw op deze plaats en de toestand was nog steeds hetzelfde: alle ganzen bij elkaar aan een slootrand, maar de Grauwe iets afgescheiden van de anderen.

Ook op 20 maart 1976 was de toestand nog hetzelfde.

Soms stond het groepje erg dichtbij als ik langskwam. De Grauwe Gans strekte dan altijd onmiddellijk verontrust de nek omhoog, maar blijkbaar omdat de tamme ganzen in het geheel niet reageerden op mijn aanwezigheid kalmeerde hij dan weer spoedig.

Op 19 april 1976, de eerstvolgende keer dat ik het gebied weer bezocht, zag ik de Grauwe Gans niet meer. Hij had zich dus in elk geval minstens 17 dagen bij de tamme ganzen aangesloten, en is niet meteen verder getrokken met één van de vele vluchten Grauwe Ganzen die Waterland in die tijd passeerden.

● Remco Daalder, Veluwelaan 9, Amsterdam.

Kroeskoppelikaan in Grevelingen Meer

Op zaterdag 18 oktober 1976 werd tijdens een vogel-excursie van Vogelwacht 'Delft e.o.' een Kroeskoppelikaanesignaleerd.

Deze werd langs de Kilhaven (Punt van Goeree) minstens anderhalf uur geobserveerd door de 12 deelnemers. De enorme afmetingen alleen al sloten alle andere soorten watervogels uit. Tevens waren de donkere poten, de rood-achtige snavelbasis en de grijzige ondervleugels (met zwarte uiteinden) doorslaggevend voor deze pelikaan-soort.

Het dier zelf verkeerde in een gezonde conditie en kon tot een afstand van 200 m genadert worden. De pelikaan droeg geen merkttekens (bijv. een ring). Verder is ons nog een waarneming bekend van deze soort op Schouwen-Duiveland bij Haamstede in juli 1975. Zijn er misschien nog meer waarnemingen bekend van pelikanen uit dit gebied?

● Kees Mostert, Gebbenlaan 60 Delft en Huub Middelkoop, Javastraat 68, Delft.

Melanistische ganzen

Langs de Knardijk, niet ver van de Vogelweg (Oostelijk Flevoland), verbleef op 17 december 1976 een groep van ongeveer 2500 Kolganzen en ongeveer 50 Brandganzen. In deze groep verbleven 4 exemplaren die opvielen door hun zeer donkere verenkleed. Twee hiervan foerageerden in elkaars nabijheid op grote afstand van de waarnemers en behoorden mogelijk tot een zelfde gezinsgroepje. De beide andere konden duidelijker waargenomen worden, op een afstand van ongeveer 130 meter. Ze waren geheel zwart, de kop nog iets donkerder dan de rest van het lichaam. Ook de bij ganzen gewoonlijk witte onderstaart en stuit waren zwart. Slechts de grote slagpennen van beide exemplaren toonden bij uitgeslagen vleugel donker blauwgrijze tekening. De snavel was roze of oranje-roze, de poten feloranje. De twee goed geobserveerde dieren leken beide niet tot een gezinsgroepje te horen. Wat betreft grootte, bouw en gedrag kwamen de dieren overeen met Kolganzen. Waarschijnlijk gaat het hier om 4 melanistische Kolganzen.

● Rients Niks, Bornsesteeg 1-4b, Wageningen en Nico van Opstal, Hoevestein 13a, Wageningen.

Jacht op een Ooievaar

Op 25 december van het afgelopen jaar was ik gedurende mijn vakantie in het uiterste zuiden van Frankrijk getuige van het volgende voorval. 's Morgens om ± 10 uur op eerste kerstdag ontstond enige beroering in het dorpje waar ik logeerde. Er passeerden vier man gewapend met jachtgeweren, er was gekrakeel en uit enige huizen kwamen nog meer lieden, ook weer ruim bewapend. Op mijn vraag wat er aan het handje was werd mij in haast meegedeeld dat er een grote witte vogel was gesignaleerd, die gedurende die ochtend zich in de omgeving had opgehouden. Ik volgde de groep, intussen gissend naar de aard van het te schieten beestje.

Mijn nieuwsgierigheid werd niet lang op de proef gesteld. Het ging om een Ooievaar. Toen het dier in beeld geraakte wisten we de opgewonden meute te overtuigen van het feit dat deze geveugelde vriend niet voor hun sport kon worden gebruikt.

Het kostte enige moeite, maar het gaf ten slotte enige voldoening. Toch worden in deze streek nog steeds Aasgieren, Steenarenden en ander gevaarlijk schietwild lastig gevallen.

● A. L. Lubbers, Prinsenstraat 22, Amsterdam.

Vreemd gedrag van Wilde Eend

Op 23 januari 1977 vielen me in een kanaaltje vlak buiten Amsterdam twee ♂ Wilde Eend op, omdat de ene woerd zich bij de ander stevig had vastgebeten in diens borst. Toen ik hiernaar bleef kijken zag ik hoe deze woerd zijn 'greep' plotseling verlegde naar de kruin van de ander. Toen 'drukte' hij hem naar beneden (net als bij een normale pairing, maar met iets meer geweld) en toen

volgde de gebruikelijke copulatiehouding, waarin echter maar even werd volhardt. Na deze 'paring' volgde *niet* het gebruikelijke rondje dat de woerd na een normale paring om het ♀ draait, beide woerden gingen zich direct schoonmaken, waarbij het gedrag van de vogel die bij de 'paring' ondergelegen had, niet bepaald de indruk gaf dat deze door de ander hierbij was gedwongen. In het kanaaltje bevonden zich nog meer Wilde Eenden, waaronder enkele ongepaarde ♀♀, die zich op korte afstand van de 'parende' ♂♂ bevonden. Deze eenden toonden niet de minste interesse voor het gedrag van de twee ♂♂.

Homosexueel gedrag komt bij dieren in gevangenschap wel vaker voor, deze waarneming van dergelijk gedrag in de vrije natuur leek me wel vermeldenswaardig.

● Remco Daalder, Veluwelaan 9, Amsterdam.

Voedselzoekmethode van Boerenzwaluwen

In 1975 en 1976 kampeerden we dicht bij de Tsjechische grens in het Beierse Woud. Wij namen bij ruw weer regelmatig waar dat Boerenzwaluwen boven onze kampwei vaste rondjes draaiden en systematisch diverse schermblomen als 'station' aandeden, vaart minderden en vervolgens in de bloemschermen pikten.

Bij nader onderzoek bleken zich daar kleine vliegjes en de bruinrode weeschildkevers krampachtig vast te houden om niet door de wind weggeblazen te worden. Op deze wijze konden de Boerenzwaluwen toch nog aan hun kostje komen en hun jongen in de gang van een naburig huis tevreden stellen. Heel merkwaardig was dat de Huiszwaluwen, die ook boven het zelfde weilte vlogen, deze wijze van voedsel vergaren niet vertoonden.

● G. P. J. Schuijl, Diedenweg 149, Wageningen.

Koolmeesjong in pimpelmezenest

Toen ik op woensdag 2 juni 1976 een nestkastkontrole op het terrein van het psychiatrisch centrum 'St. Anna' te Venray hield, ontdekte ik tot mijn grote verbazing dat in een van de nestkasten tien jonge Pimpelmezen en één jonge Koolmees zaten. De ouders (Pimpelmezen) voerden het pleegjong evengoed als de andere kleintjes, want de conditie van het koolmeesjong was gelijk aan die van de pimpelmeesjongen. Ik heb getracht een verklaring voor dit verschijnsel te vinden. Een Koolmees zou namelijk per vergissing een ei in de pimpelmezenestkast gedeponneerd kunnen hebben of wat nog aannemelijker is, dat een Koolmees 'legnood' had en het ei zo vlug mogelijk kwijt wilde zijn en het daarom in de dichtstbij gelegen holte gelegd heeft. Een derde mogelijkheid zou kunnen zijn, dat het nest oorspronkelijk aan een Koolmees toebehoorde en dat later een Pimpelmees hem verjaagd heeft, waarbij het koolmeezen ei

blijven liggen en door de Pimpelmees als zijn eigen ei geaccepteerd is. Dat mezen meerdere malen hun eieren zo maar ergens neerleggen heb ik vaker gezien. Zo heb ik ook dit jaar weer nestkasten gevonden zonder nestmateriaal met een mezen ei erin. Volgens mij komt dit 'noodleggen' ook elders voor of is dit een unicum voor Venray?

● Bernard van Noorden, Smakterweg 1, Venray.

Stellingen

Onderstaande stellingen werden toegevoegd bij het proefschrift ter verkrijging van het doctoraat in de wiskunde en natuurwetenschappen aan de Rijksuniversiteit te Groningen van J. A. L. Mertens 'Temperatuurregulatie in de nestholte van de Koolmees, Parus major L.'.

- I. Een van de 'ultimate' factoren waardoor zangvogels in het voorjaar van de overwinteringsgebieden naar de gematigde streken terugkeren is gelegen in het feit, dat zij in de gematigde streken een groter broedsel groot kunnen brengen, aangezien daar het risico voor hyperthermie geringer is.
- II. De voornaamste functie van boomholten als nestplaats voor Koolmezen is gelegen in bescherming tegen predatoren en wind.
- III. De functie van het nest bij nestvlinders tijdens het broeden ligt niet primair in het warmte-isolerende effect, maar in de vorm, die er voor zorgt, dat de eieren zo dicht mogelijk tegen de broedende vogel komen te liggen. Daarom hebben alleen soorten met grote legfels een diepe nestkom.
- IV. Het ontbreken van sterfte door hyperthermie in koolmeesbroedsels in bepaalde typen nestkasten, bij normaal voorkomende omgevingstemperaturen, rechtvaardigt niet de conclusie van Perrins, dat hyperthermie in de loop van de evolutie niet de maximale broedselgrootte kan hebben bepaald (Perrins: C. M.: J. Reprod. Fertil. Suppl. 19, 163-173 (1973)).
- V. De snel in omvang en aantal toenemende milieu bedreigende ontwikkelingen en de gecompliceerdheid van de problemen waardoor het oecologisch onderzoek gesteld wordt, maken het noodzakelijk, dat op korte termijn de bij dit onderzoek betrokken mankracht zal toenemen.
- VI. Natuurbescherming in Nederland dient zich in de eerste instantie te richten op voor ons land specifieke gebieden zoals wadden en moerasgebieden. De aandacht wordt nu te veel gericht op voor ons land zeldzame, maar elders algemene landschappen (E. de Groot: Laat ons Limburg en wel Zuid-Limburg het luist. Natuurbehoud 8 (2), 27-30 (1977)).

Kwartels

Om een overzicht te verkrijgen van het broedvogelvoorkomen en de oorzaken van achteruitgang van de Kwartel, worden de volgende gegevens voor de periode 1900-1977 gevraagd:

- datum, plaats en tijd van waarneming;
 - trek: aantal, richting, hoogte en weersomstandigheden;
 - broeden: aantal, kuikens en eieren, biotoop, roeptijden, predatoren, verstoringen.
- A. Broen, Prinses Beatrixstraat 24, Echt (L.).

Notenkrakers

Van dr. Fop. I. Brouwer kregen wij de volgende waarnemingen van Notenkrakers door: 29-8-'76 10 ex. dijk bij Westernieland (Gr.); 1 & 5-9-'76 2 ex. Assen; 5-9-'76 1 ex. Utrecht; 7-9-'76 3 ex. Groningen; 7-9-'76 1 ex. Rolde; 9-9-'76 8 ex. Haren (Gr.). Wij wachten met spanning op meer waarnemingen van deze soort. Red.

21 lessen milieubehoud

Voor het basis- en middelbaar onderwijs is een 'Onderwijs Informatie Pakket nr. 3' (2e druk) samengesteld door John Verpaalen, Bert van Beurden en Leo Hout. In de lessen wordt over het algemeen uitgegaan van een experimentele benadering van het onderwerp. De maatschappelijke achtergrondinformatie mocht daarbij volgens de samenstellers niet ontbreken. Enkele lessen behandelen ook de maatschappelijk, sociaal-economische kant van het probleem. Enkele onderwerpen die aan de orde komen zijn: bodemvervuiling, huishoudinsecticiden, water- en luchtvervuiling en kernenergie.

Formaat kwarto, 8 pag., offsetdruk, 6 foto's, 25 ill. Verkrijgbaar door overmaking van f 13,50 op giro 1 918 320 t.n.v. secr.-penning. VVN (Educatieve Werkgroep van de Vereniging voor Natuurbehoud), Koeveringsdijk 24, Steenberg, met vermelding: OIP 3. Afgehaald en bij min. afname van 10 ex. korting.

Buitenlandse ringen

Op 15 mei 1976 vloog te Borculo een geringde Blijfster met de Noorse ring Stavanger 7.121.519 dood tegen een raam. Deze vogel werd op 4 mei 1973 als ♀ (na 1e kalenderjaar) geringd te Kjennetjernet, Onsøy (Ostfold), Noorwegen, 59 14 N; 10 51 O.

Op 20 maart 1976 werd een verse dode Kokmeeuw gevonden te Borculo met de Estlandse ring Matsalu U 68.318. Deze vogel werd als nestjong geringd te Hiiumaa Suursadam, Estoniia, USSR op 6 juni 1974.

● A. J. Derking, Zijlandstraat 5, Borculo.

Holenbroeders verlieten hun nesten

Jarenlang dient onze boerderij en kapschuur als broedplaats voor o.a. de Boerenzwaluw. In 1976 waren er negen nesten, waarvan acht in gebruik en één gestolen door een paartje Ringmus. We rekenden op minimaal twee broedsels per nest (hoewel we in voorgaande jaren ook drie broedsels per nest constateerden). Welnu het is bij één broedsel gebleven en dat niet alleen want alle zwaluwen zijn op 11 augustus plotsklaps verdwenen met achterlating van nesten, compleet met de eieren van het tweede legsel. Dit onverklaarbare gedrag van onze vaste gasten gaf aanleiding tot nog intensievere aandacht voor de andere vogelsoorten rondom ons huis en het resultaat was al even verbluffend. Ook de Witte Kwikstaart bracht het tot één broedsel en is verdwenen, hetzelfde geldt voor de Gekraagde Roodstaart

en Grauwe Vliegenvanger. Om het raadsel compleet te maken bleken bij controle alle nestkasten voor hollen- en halfhollenbroeders leeg te zijn na eenmaal te zijn gebruikt voor een legsel. Zelfs de opdringerige Ringmus is niet meer te zien. Wij hebben geen verklaring voor dit ongewone gedrag van de vogels in het algemeen en enkele vogels in het bijzonder, temeer daar in ons geval watergebrek toch niet de aanleiding kan zijn geweest.

● J. de Groot, Weth. Schepersweg 2, Oosterhesselen, post Zweeloo.

Wij vernamen enkele nog oncontroleerbare berichten dat het gedurende de afgelopen lange, droge en warme zomer is voorgekomen dat in nestkasten van mezen onvoorstelbare hoge temperaturen zijn gemeten. Het kan wel eens zó zijn geweest dat het op een gegeven moment voor vele hollenbroeders té warm is geweest in hun 'bloedhete' holen om de verzorging van het legsel verder voort te zetten. Wie heeft hierover meer gegevens?

De broedresultaten van de Torenvalk in kasten bleken ook door warmte nadelige gevolgen te hebben ondervonden.

J.T.

Achteruitgang Huiszwaluw te Breda 1976

Ondanks dat er toch enkele nieuwe broedplaatsen van de Huiszwaluw in de bebouwde kom van Breda werden gevonden (o.a. Trip van Zoutelandkazernes) hebben de Huiszwaluwen zich van de plotselinge daling in 1975 nog niet hersteld.

nl 1971 323 stuks; 1972 348 stuks; 1973 320 stuks; 1974 390 stuks; 1975 289 stuks en 1976 269 stuks.

● Willem Veenhuizen, Fatimastraat 32, Breda.

Huiszwaluwen in Zutphen

Hieronder vermeld ik de tellingen van nesten van de Huiszwaluw in Zutphen en Zutphen-West, vanaf de straatkant:

	1974	1975	1976
Zutphen-Stad	94	60	44
Zutphen-West	26	18	25
	120	78	69 nesten

● J. W. Schuppers jr., Pagematestraat 34, Zutphen.

Zwaluwen in Zeeland

Op Walcheren, Zuid-Beveland en Zuidwest-Vlaanderen zag ik vanaf begin mei tot heden (14 september 1976) overal buitengewoon veel Huiszwaluwen en Boerenzwaluwen. Zowel boven de dorpen en steden, als op het platteland boven akkers, watergangen en dergelijke.

Ook de Gierzwaluw was zeer goed vertegenwoordigd, behalve dan in Zuidwest-Vlaanderen, doch dat is normaal.

Boven Middelburg en Vlissingen-Stad waren beslist meer, ook Boeren- en Huiszwaluwen, dan de laatste tien jaar.

● J. C. Wedts de Swart, 't-Zanddorp 138, Middelburg.

Revalidatie-centrum 'De Horst'

In no. 6 - 1976 van dit tijdschrift heb ik met stijgende verwondering de ontwikkeling gelezen van het revalidatie-centrum 'De Horst' in Bergen (N.H.). Ik meende tamelijk goed geïnformeerd te zijn over hun activiteiten, maar het verbijsterend aantal natuurvogels, dat daar in een tijdsbestek van ruim één jaar werd opgevangen en weer klaargeemaakt voor de vrije natuur, demonstreert niet alleen overtuigend hun bestaansrecht, maar veel meer, dat er in een urgente leemte wordt voorzien!

Het is tamelijk lang geleden, dat zulk een uitgebreid artikel met verantwoorde cijfers is afgedrukt sedert het 25-jarig bestaan van 'Het Vogeljaar'. In mei 1961 heb ik daarin mijn revalidatie-resultaten m.b.t. de stootvogels breedvoerig kunnen publiceren, omdat ik toen na een tiental jaren voldoende positieve terugmeldingen binnenhad om een verantwoord verslag te kunnen doen. 'Het Vogeljaar' blijft zijn devies: 'Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming' trouw en verwaarloost dat laatste aspect dus niet. Maar succesvolle centra, zoals 'De Horst' zijn nog steeds dun gezaaid! En geen wonder, het artikel in no. 6 is over deze materie meer dan duidelijk.

Over revalidatie (speciaal stootvogels) wordt momenteel nog steeds gevarieerd geoordeeld met betrekking tot de natuurlijke selectie. Elk dier, dat zijn specifieke taak niet meer kan vervullen, is alle eeuwen door volgens natuurlijke maatstaven uitgeschakeld geworden. En dit moet nóg blijven gelden! Maar het grootste deel van de nu gepresenteerde vogels valt niet onder deze natuurwet. Zij zijn het slachtoffer van onze welvaartsverschijnselen, van verkeerd geïnterpreteerde natuurverhoudingen of van de nog steeds heersende baldadigheid of lucratieve intenties. Bij deze exemplaren zijn veelal nog reële mogelijkheden aanwezig — als ze effectief behandeld worden — dat zij hun plaats in het natuurpatroon nog kunnen innemen, waar wij hen uitgelicht hebben. Door deze liquidatie hebben wij de morele verplichting om nog te red- den, wat te redden is!

In het verslag van 'De Horst' kan men door de regels heen lezen, dat men zich daar niet laat leiden door sentimentaliteit; door het dokteren aan een vogel met een gebroken vleugel of het hobbyeren met welke andere vogel ook, die in de huiskamer, op de hand of schouder zogenaamd 'gerevalideerd' moet worden!

Speciaal het grote kwantum stootvogels (ruim 300) heeft mij bijzonder gefraspeerd, waarvan nagenoeg de helft volwaardig in de natuur kon worden teruggebracht. Uit eigen ervaring weet ik maar al te goed, dat de revalidatie van deze vogelgroep uitzonderlijk gecompliceerd is. Daarnaast is dit werk tevens zeer urgent, omdat deze predatoren door a-natuurlijke factoren de zwaarste klappen te incasseren gekregen

hebben. Voor een evenwichtig natuurbestel zijn ze bovendien onmisbaar!

Men raakt enthousiast gestemd, als men er- vaart of althans hoort, dat er toch óók nog effectief gerevalideerd wordt. Speciaal werkt dit stimulerend, als men herhaaldelijk in eigen omgeving hoort, hoe er op allerlei wijzen gemanipuleerd wordt met in beslag genomen stootvogels. Vogels, die in vrijheid gesteld worden vóór ze daartoe in staat zijn en dus na één of twee weken onder- komen of dood worden teruggevonden; hoe opsporingsambtenaren ontdekken, dat ge- deponeerde vogels kort na hun vertrek son- der meer in de lucht gegooid worden; hoe argeloze wandelaars pardoes een geringde stootvogel op hun schouder krijgen geloven- gen enz. Het is wel opmerkelijk, hoeveel F-vergunningen er de laatste jaren in onze agglomeratie verleend zijn, alle uitsluitend voor het houden ('revalideren') van stoot- vogels. De zelfde faciliteiten voor kleine vogels, die in nog grotere mate (tenminste tot voor enkele jaren) in beslag genomen worden, worden aanmerkelijk minder ge- ambieerd. Allicht, daarmee kan men niet 'spelen', in welke vorm dan ook, wat grote- lijks appelleert aan de zuidelijke (Belgische) volksaard en de nog steeds voortlevende natuurmentaliteit aldaar, terwijl het idee van een bepaald statussymbool hieraan ook niet vreemd is, evenals dat van geprepareerde grote dieren. Dit laatste wordt wél onder- kend, terwijl de overdadige revalidatie-ver- gunningen op het Departement blijkbaar zó niet gezien (willen) worden. Het is mij na- tuurlijk duidelijk, dat men het politie-appa- raat tevreden wil houden, dat in beslag ge- nomen vogels liefst in de naaste omgeving deponereert, opdat anders met de opsporing wel eens de hand gelicht kon worden. Tijd speelt immers een rol! Dit euvel is echter eenvoudig te ondervangen door van deze F-vergunninghouders, die doorgaans over te weinig plaats en tijd beschikken, tot op- vang-adressen te maken, waar dergelijke beschermd vogels enkele dagen of hooguit een week wettelijk mogen verblijven, terwijl het omvangrijke specialisatie-werk aan des- kundige, goed geoutilleerde centra wordt overgelaten, zoals 'De Horst' in Bergen en 'Het Liesveld' in Groot Ammers. Gaat het nu over vogels, over predatie-dieren, en daar- mee over het natuur- en milieu-behoud of over een 'gesmeerd lopend' ambtenaren- apparaat? We hebben een Departement van Natuurbescherming, een van Binnenlandse Zaken, een van Justitie en nog meer, die blijkbaar alle zeer prudent op hun eigen 'territorium' moeten blijven! Politie valt onder Binnenlandse zaken, de gerechts- hoven onder Justitie en het natuurbehoud onder CRM. Wat is het in een bureaucra- tische staat toch allemaal moeilijk verdis- conteerd!

Voor outsiders zal dit betoog wellicht naar desillusionisme gaan ruiken of als een satire geïnterpreteerd worden van een exorbitant

of een extreem links gesitueerd schrijver? Laat ik volstaan met te zeggen, dat noch het ene noch het andere ook maar enigszins waar is!

Om verscheidene redenen kan men over mistoestanden en mislukkingen in de eigen regio, waarover je herhaaldelijk geïnformeerd wordt, maar bezwaarlijk gaan schrijven, omdat je niemand persoonlijk wilt intimideren en bovendien is het vaak nog geen opzet of kwade wil. Met veel meer animo gaat men dan voor de typemachine zitten, als men zo'n verslag van Bergen leest! Het lijkt mij voor iedereen duidelijk, dat men daar, gezien het grote aantal vogels, geen plaats kan inruimen voor sentimentaliteit (het grootste euvel) en men er beslist geen tijd zal hebben om met die dieren op de hand te gaan paraderen.

Hun revalidatie-proces zal m.i. wel heel wat financiële consequenties met zich brengen. De menu's voor deze vleeseters zullen ontegenzeggelijk een zware wissel zijn voor dat centrum en de continuïteit ervan zwaar bemoeilijken. Afgekeurd vlees of abattoir-afvalten kunnen slechts in zeer minieme hoeveelheden als voedsel in aanmerking komen. Daarmee kan men deze dieren zeker niet in conditie brengen! Hun menu dient zoveel mogelijk aan te sluiten bij hun natuurlijk voedsel! En dat wordt een zware opgave, die bedenkelijke vragen oproept. Als men dan na een discrete informatie te horen krijgt, dat dit omvangrijke werk over-eind gehouden moet worden door vrijwillige bijdragen van een aantal sympathisanten en door de opbrengst van eigen ontwikkelde acties en schoolvoorlichtingswerk dan is dat in principe toch wel een droeve zaak! Er kunnen hierbij geen persoonlijke voordelen in het spel zijn; alles kan niet anders gesitueerd worden dan in het vlak van natuur- en milieubescherming, die op vrijwillige basis is opgezet!

Uiteraard is het mij bekend, dat het Departement CRM vorig jaar voor het eerst een subsidie van f 25.000,— voor dit soort werk heeft uitgetrokken. Zeege en schrijve f 25.000,—! Gezien het grote aantal F-vergunninghouders is dat slechts de bekende druppel! Overigens is het mij momenteel onbekend of deze snoepcent reeds gedistribueerd is en of er dit jaar weer zo'n edelmoedig gebaar gemaakt zal worden in het kader van ons milieubeleid, waar steeds zo hoog over opgegeven wordt.

De meeste van de gedeponeerde vogels — zeker de stootvogels — worden rechtstreeks of middellijk aangedragen door politie-ambtenaren of Controleurs-Vogelwet '36, geheel of gedeeltelijk in opdracht van de justitie. Het lijkt mij toch evident, dat het Departement Justitie zich garant dient te stellen voor de consequenties, voor de 'corpus delicti', die volledig onder haar rechtsmacht sorteren. Dat Departement staat wél garant voor de hoge honoraria, die uitbetaald worden aan de officieren en ambte-

naren van het parket en aan getuige-deskundigen, die zich tijdens een rechtzitting een kwartier of hooguit een half uur met de uitvoering van de Vogelwet moeten bezighouden. Bij de veroordeling en verbeurdverklaring — en andere uitspraak bestaat er doorgaans niet — komt de opgelegde boeten ook nog ten bate van de Staatskas, maar wat spendeert de Justitie aan de benadeelde vogel, waar uiteindelijk alles om begonnen is? Een retorische vraag! Dat kan toch moeilijk de intentie van de wetgever en het belang van het milieu zijn?

Voor in beslag genomen honden, paarden en koeien worden toch ook declaraties betaald, totdat die gevallen gerechtelijk afgehandeld zijn, hetgeen soms zelfs maanden kan duren. Die betalingen geschieden door de stichtingen tot uitvoering van landbouwmaatregelen, die in elke provincie vertegenwoordigd zijn. Tot voor enkele jaren droegen zij de naam: Provinciale Voedselcommissariaten. Een financieel beroep op deze instellingen, als het tenminste 'justitie-exemplaren' betreft, is mogelijk wel efficiënt voor revalideurs, die slechts enkele vogels per jaar te behandelen krijgen, maar voor grotere centra brengt dit zo veel administratieve en andere beslommeringen met zich mee, dat de eigenlijke activiteiten stagneren, zodat het sop de kool niet meer waard is. Bovendien veel stootvogels worden afgenomen van minderjarigen of worden te vondeling gelegd aangetroffen, waardoor het niet tot een officieel p.v. komt. Wél worden dergelijke exemplaren door de politie gedeponeerd! En maar steeds krijgt men te horen, dat natuur-, milieu- en vogelbescherming hoog genoteerd staan bij onze Overheid. Jawel, als calamiteiten optreden! Als er recreatieve-, toeristische- of andere welvaartsbelangen geschaad dreigen te worden! Dan resulteert dat in (uitsluitend) weer enkele kostbare voorschriften, maar de praktische uitvoering van de wet blijft goeddeels in de lucht zweven en wordt er geen afdoende oplossing gecreëerd.

Dit zijn enige aescalerende ideeën, die zich opdrongen na lezing van het uitgebreide verslag van het revalidatie-centrum in Bergen (N.H.), dat m.i. demonstreert, dat er aan de uitvoering van onze Vogelwet en aan ons milieu-beleid wel wat schort, hetgeen zo maar niet nonchalant te ondervangen is door wat 'lapmiddelen'.

● Frater Simon Deltour, Frankrijkstraat 101, Eindhoven.

Verkeerde indruk?

Zou de heer Klees menen, dat wij niet op de hoogte zijn, dat er zowel in Noord-Brabant en Limburg, als in de overige delen van ons land, heel wat F-vergunningshouders zijn? Als ons revalidatie-centrum functioneel wil blijven, kunnen wij het ons niet permitteren om een autorit van nagenoeg vijf uren naar Noord-Brabant te ondernemen, als daar niet om gevraagd wordt.

Enkele jaren geleden werden wij al benaderd door wijlen Peter Bout uit Heerlen, daarna door G. van den Oetelaar uit Liempde om stootvogels over te nemen omdat zij door plaats- of tijdgebrek in moeilijkheden verkeerden.

Zelfs opsporingsambtenaren uit het zuiden hebben contact gezocht met ons centrum en hebben zelfs persoonlijk in beslaggenomen vogels naar ons gebracht.

Het mag gerust openlijk gezegd worden, dat er in Noord-Brabant een grote leemte ontstaan is, sinds frater Simon Deltour daar met zijn pionierswerk heeft moeten stoppen. In onze beginperiode hebben wij veel geleerd van zijn, door hem ontwikkelde, revalidatie-methode. Dat zal er wellicht niet vreemd aan zijn, dat men vooral in het zuiden zo veel vertrouwen heeft in ons centrum, omdat wij nog steeds op de zelfde wijze revalideren, zoals de frater dat meer dan 25 jaren met veel succes heeft gedaan en ook op grote schaal. Wij zijn dan ook blij dit werk van frater Simon, een Gouden Lepelaar-drager, met groot succes voort te kunnen zetten. Onze financiële positie is heus niet zó, dat wij lichtvaardige reizen kunnen ondernemen en als het voor enige stootvogels tegelijk tóch moet dan combineren wij zo'n tocht steeds met andere noodzakelijke aanlegenheden in die richting.

Als de heer Klees meent opmerkingen te moeten plaatsen naar aanleiding van ons jaarverslag in 'Het Vogeljaar' 24 : 301-302 dan moet hij zich vooraf op de hoogte stellen omtrent de werkelijke gang van zaken. De erkende asielhouders in Noord-Brabant nemen er geen genoegen mee om hun vogels in huis- of slaapkamer onder te brengen of ze in hun auto mee op reis te nemen. Alvorens tot dergelijke ongeschikte ruimte hun toevlucht te nemen, zoeken zij zeer begrijpelijk contact met een degelijk revalidatie-centrum. Ten slotte, heeft de heer Klees bij zijn bezoeken aan het Vogelcentrum 'De Horst' kunnen zien én ervaren hoe hier gewerkt wordt, in de ware geest van vogel- en dierenbescherming. Dus geen vogelwraken voor educatieve doeleinden en óók geen geestelijke óf lichamelijke dierenkwelling.

• Mevr. A. Dijkhuizen, Nesdijk 20, Bergen (N.H.).

Doelgericht ringen van Fratertjes

Vanwege Vogelwarte Helgoland heeft zich in de jaren 1952—1970 een onderzoek plaatsgevonden naar de trekbewegingen van de Frater. Hiertoe is men overgegaan tot het doelgericht ringen van deze soort hetgeen tot spectaculaire en verrassende resultaten heeft geleid. Ook velen in Nederland stonden toentertijd sceptisch tegenover dit onderzoek. Van Noorwegen tot in Noord-Frankrijk, zowel als in het binnenland van de Duitse Bondsrepubliek als DDR werd vangstingen inggericht. In Nederland werd op twaalf posten gevangen, waarbij de grootste aantallen te Camperduin (96), Cas-

tricum (673), Kennemerduinen (709), Wasse-naar (579), Ritthem (690), Ketelhaven (4220) en Lelystad (1719) werden gevangen. De Frater blijkt in de eerste twee weken van november in ons land in de grootste aantallen door te trekken, maar ook niet alleen aan de kust maar ook in het binnenland niet zeldzaam voor te komen. In het totaal werden 7124 geringde Fraters in een overzicht van 651 pagina's uitgewerkt. Sommige vogels werden in de loop der jaren wel vijftientig maal of vaker teruggevangen en weer losgelaten. De heren T. Ras en W. de Jong hebben voor Nederland in de Flevopolders belangrijk verricht. Uit dit omvangrijke verslag blijkt dat doelgericht ringen, van zelfs erg weinig geringde vogelsoorten, met groot succes kan worden uitgevoerd. Tot 1946 werden er nog nauwelijks Fraters geringd. Door dit gerichte onderzoek waren er tot 1970 in het totaal méér dan 100.000 Fraters geringd, waarvan er méér dan 7000 geringde vogels tot soms wel 25 tot 30 maal nadien teruggemeld werden!

Daarbij komt het grote geduld en doorzettingsvermogen dat bij de uitwerking nodig moet zijn geweest.

Hans Bub & Rolf de Vries: Das Planberingungs-Programm am Berghänfling Institut für Vogel-forschung 'Vogelwarte Helgoland', Wilhelmshaven (1973). Prijs DM 31.—.

Vreemd gedrag van Visdieven

Twee Visdieven trokken krijsend de aandacht (7 augustus 1976 van 18.55-19.10 uur). De een zat op een paal van een visnet en de tweede hing ongeveer tien meter boven hem in de lucht. Na ongeveer 1 minuut vliegt de onderste Visdief op en stijgt recht omhoog. De bovenste Visdief begint daarop ook te stijgen, alsof hij de onderste wil ontlopen. Dat gaat door, totdat de onderste Visdief ophoudt en weer daalt en op de paal gaat zitten. De tweede Visdief hangt dan weer krijsend boven hem. Even later hetzelfde. De onderste stijgt weer op samen met de bovenste. Ze gaan nu echter veel langer door en stijgen zéér hoog. Daar blijven ze beiden even hangen, nog steeds krijsend. De onderste daalt dan weer naar zijn zitplaats af en de bovenste vliegt weg, een andere kant op. Het leek er op alsof de bovenste van de twee Visdieven van de onderste een reactie wilde uitlokken. Als de onderste echter reageerde en in de richting van de bovenste opsteeg ging deze verder omhoog. Deze kreeg daardoor geen kans hem te benaderen.

De essentie van het gedrag is niet duidelijk. Ze waren er reeds enige tijd mee bezig voordat het opviel en de bovenste Visdief heeft op deze manier zeker twintig minuten in de lucht gehangen. Zijn er misschien anderen die dit kunnen verklaren of die iets dergelijks hebben waargenomen?

• Karel Jan Alsem, Harlingerstraatweg 68, Leeuwarden.